

TREI

Spy the Lie

Foști ofițeri CIA te învață
cum să detectezi înșelătoriile

**PHILIP HOUSTON, MICHAEL FLOYD &
SUSAN CARNICERO și DON TENNANT**

Prefață la ediția în limba română de Ion Duvac

Traducere din engleză de Andreia Suci

Cuprins

Prefață la ediția în limba română	9
Mulțumiri	15
Capitolul 1. Cât este de dificil să descoperi că cineva este mincinos	25
Capitolul 2. Cursa cu obstacole pentru detectarea înșelăciunii	32
Capitolul 3. Metodologia: iată la ce se rezumă totul	42
Capitolul 4. Paradoxul înșelăciunii: ignorarea adevărului pentru a descoperi adevărul	55
Capitolul 5. Cum sună înșelătoria	61
Capitolul 6. Cele mai solide minciuni	79
Capitolul 7. Furia mincinosului	85
Capitolul 8. Cum arată înșelătoria	94
Capitolul 9. Adevărul din minciună: detectarea mesajelor involuntare	102
Capitolul 10. Dacă nu întrebați, nu descoperiți	115
Capitolul 11. Gestionarea înșelăciunii pentru a fi în avantaj	131
Capitolul 12. Să fim precauți	139
Capitolul 13. O înșelătorie ca la carte	147
Capitolul 14. Ei bine, și acum ce facem?	167
Apendicele I. Liste de întrebări sugerate	177
Apendicele II. Analiza unui interviu bazată pe model	186
Glosar	199

Prefață la ediția în limba română

Cartea *Spy the Lie* oferă o lectură plăcută și în același timp extrem de bogată în conținuturi practice, alăturându-se cu succes lucrărilor științifice din domeniu, fiind utilă atât specialiștilor, cât și publicului larg. Pentru practicanții din domeniu, oferă o dinamică plăcută și bine primită, obișnuitele materiale de studiu nefăcând în niciun fel rabat de la seriozitatea și rigurozitatea științifică. Multitudinea exemplelor prezentate dau viață acestei cărți, fiind folositoare tuturor celor ce-și doresc să cunoască o nouă abordare a detectării comportamentului înșelător.

Societatea în care trăim a îmbinat de-a lungul timpului și continuă să îmbine adevărul cu minciuna. Identificarea lor face diferența dintre cei care manipulează, cei care sunt manipulați și cea mai avantajată categorie — cei care pot identifica manipularea. Cunoașterea indicatorilor emoțiilor ne poate ajuta să devenim mai atenți în interacțiunile pe care le avem zilnic și să ne putem proteja pe noi și pe cei dragi nouă. Suntem asaltați de zeci de minciuni în fiecare zi, iar cea mai mare parte a oamenilor mint în mod regulat, atât în mediul profesional, cât și în cel personal. Am fost creați cu toate instrumentele necesare pentru a citi o parte din acești indicatori ai emoțiilor, iar studiile arată

că, prin exercițiu, o persoană își poate îmbunătăți rata de succes a evaluării comportamentului înșelător.

Nu există niciun dubiu, din sondajele făcute în rândul populației, că oamenii țin foarte mult la corectitudinea și la sinceritatea celor cu care intră în contact: vecinul, doctorul sau liderul politic. Și totuși lucrurile sunt puțin mai complexe.

De multe ori credem că ne dorim să aflăm adevărul. Dar chiar ne dorim să aflăm că partenerul de viață ne înșală? Chiar vrem să știm că persoana pe care am recomandat-o pentru un post în compania unde lucrăm a ajuns să delapidizeze conturile? Ne dorim oare să aflăm neplăcutul adevăr că propriii copii se droghează? Toate acestea sunt cu siguranță lucruri pe care ne dorim să le știm, dar ne ferim să le aflăm. Așadar, ideea că ne-am dori cu adevărat să prindem un mincinos este extrem de complexă.

Există foarte multe motive pentru care oamenii mint. Unele dintre ele pot fi chiar etichetate ca fiind onorabile. Noi studiem minciunile pe care societatea își dorește să le identifice și cu care în general nu este de acord. Unul dintre cel mai des întâlnite motive pentru care oamenii mint este acela de a evita pedeapsa. În general, unele reguli sunt încălcate în mod accidental, dar există momente când luăm decizia de a încălca regulile în mod deliberat, înșelând, manipulând și apoi mințind; și nu vom recunoaște că am mințit în acest proces pentru că nu vrem să fim prinși.

Un om care își dorește să fie învățat cum să prindă un mincinos are nevoie de multe ore de studiu. A identifica microexpresiile este cel mai folositor lucru. Cu această abilitate dezvoltată, putem afla dacă cel din fața noastră ascunde o emoție, un adevăr despre care nu dorește să vorbească, dar nu ne va spune că el este făptuitorul unei crime. Astfel, dacă o minicună este despre ceea ce cineva simte cu adevărat și dacă reușim să identificăm o microexpresie, suntem cu un pas mai aproape de cunoașterea adevărului.

Folosindu-ne de acest talent, vom recunoaște nu numai gesturile grupului nostru cultural, ci și limbajul specific trupului, care este de cele mai multe ori asemănător de la un ins la altul. În

momentul de față sunt folosite peste 80 de gesturi în România, iar noi, fără să ne dăm seama, le știm și le-am putea identifica aproape pe toate.

Una dintre cele mai uimitoare etape ale unei cercetări, care nu încetează să ne surprindă, este redată de momentul în care înveți ceva din ceva de unde nu te așteptai să înveți: în microsecunda în care ne expunem „fața“, unul dintre mijloacele universale de exprimare, vom da drumul fiziologiei emoției. Vom începe să trăim acea emoție. Astfel, fața nu este numai un sistem de afișare care le permite interlocutorilor să afle ce se întâmplă în sufletul nostru, ci este și un loc unde putem să generăm orice emoție prin afișarea mișcărilor specifice acelei emoții. Bineînțeles, unele emoții sunt mai greu de afișat decât altele. Spre exemplu, emoția care are cel mai mare grad de dificultate în ceea ce privește exprimarea este bucuria, și asta datorită faptului că nu este suficient doar zâmbetul. Pentru asta trebuie activați și mușchii din jurul ochilor și numai 5% din cei care au fost testați pot ajunge la performanța de a controla deliberat acești mușchi.

Am început să folosim această descoperire, modalitatea în care cineva își poate autogenera emoția, pentru a-i putea învăța pe oameni cum să fie mult mai conștienți față de ceea ce doresc să arate că simt în diferite ipostaze ale vieții. Este credința noastră — și ne dorim să subliniem acest lucru — că modalitățile în care emoțiile se dezvoltă sunt extrem de rapide. Nu avem timp să gândim. Trebuie să putem lua decizii complexe în frânturi de secundă. Decizii care implică mintea, corpul și mediul înconjurător. Asta înseamnă că este posibil să nu fim atenți la ce exprimăm, uneori emoțiile noastre nepotrivindu-se situațiilor în care noi ne-am putea afla; și nici măcar nu ne vom da seama de asta până când cineva nu ne va întreba: „De ce te-ai supărat atât de tare?“ Sau: „Chiar trebuie să zâmbești într-o asemenea situație?“ Astfel, am elaborat exerciții care permit dezvoltarea abilității de a ne identifica rapid propriile emoții și de a le afișa, de a efectua mișcări ale feței și de a ne concentra asupra emoției pe care dorim

s-o exprimăm, exerciții care permit îmbunătățirea exprimării emoționalului prin introducerea dezvoltării autocunoașterii.

Avocații, de exemplu, caută întotdeauna o modalitate rapidă și ușor de înțeles pentru a-și îmbunătăți abilitatea de a surprinde emoțiile la nivel comportamental. Unul dintre cele mai dificile aspecte ale muncii din timpul unui proces este examinarea „în cruce“, adică momentul în care avocatul celui apărut trece la examinarea martorului. Avocații tineri, în special, nu au posibilitatea unei practici extinse asupra acestei proceduri, iar atunci când au posibilitatea efectuării unei examinări în cruce aproape întotdeauna dau greș în a expune minciuna din partea martorului. Așadar, cum își pot îmbunătăți atât ei, cât și alți profesioniști din alte domenii de activitate această abilitate?

Autorii cărții *Spy the Lie*, Philip Houston, Susan Carnicero și Michael Floyd, sunt foști ofițeri ai CIA special pregătiți în arta interogatoriilor, a recunoașterii minciunii și reușesc cu succes să prezinte în cuprinsul cărții o modalitate eficientă a examinării corecte a răspunsurilor.

Cartea este ușor de citit și oferă o mulțime de sfaturi asupra aspectelor pe care ar trebui să le căutați în momentul în care cineva dorește să vă ducă pe o cărare greșită. Artă înșelăciunii este tema principală a acestei cărți.

De multe ori ne grăbim să etichetăm pe cineva drept mincinos sperând să putem scoate la iveală adevărul cât mai repede. Totuși, cartea de față ne învață un lucru extrem de nuanțat, ea ne prezintă o adevărată lecție de răbdare și de observare a modelelor de răspunsuri. Nu vom putea să ne dăm imediat seama de minciună, iar cartea ne arată cum să descoperim indicii asupra comportamentului înșelător, pentru ca apoi să putem folosi aceste indicii pentru a demasca neadevărul. Aceste indicii includ câteva tipuri de răspunsuri lipsite de angajament, răspunsuri vagi și răspunsuri cursive, fără pauze marcate la sfârșit de frază. Recunoașterea acestor răspunsuri necesită răbdare. Necesită ca partea cealaltă să fie lăsată să vorbească.

De-a lungul cărții, autorii folosesc exemple faimoase de suspecti sau mincinoși demascați. Există un interviu generos cu congressmanul Anthony Wiener la puțin timp după apariția acestuia în media. Același lucru este făcut cu O.J. Simpson, Christine O'Donnell, Herman Cain și alții. Autorii cărții descompun răspunsurile acestora din momentul interviului și scot la lumină comportamentul înșelător.

Fără îndoială, cele mai utile informații din carte sunt regăsite în discuția despre întrebările pe care trebuie să le evităm. Autorii dedică o parte semnificativă din carte modului în care punem întrebările și cum sunt ele formulate, aceste două lucruri ajutându-ne să descoperim comportamentul înșelător. Este important de știut că, dacă există o abordare nesigură a întrebării, le vom oferi celor care vor să ne mintă un spațiu larg de manevră. Cei trei autori ne oferă mai multe întrebări pe care trebuie să le ocolim, incluzând aici întrebările negative („nu știi ce s-a întâmplat, nu-i așa?“), întrebările compuse („unde și când ai văzut lucrurile petrecute?“) și, nu în ultimul rând, cele vagi („ai vreo părere personală asupra celor întâmplate?“). Aceste tipuri de întrebări nu ne pot ajuta foarte mult și dau posibilitatea respondenților să tulbure și mai mult apele.

Spy the Lie este o lucrare de referință în domeniu și materie de studiu în cadrul cursurilor de analiză comportamentală și de formare în *profiling* organizate de Psychological Profiler Academy și se adresează unui spectru larg de studenți și de specialiști: psihologi, avocați, judecători, procurori, polițiști, investigatori, oameni de afaceri, oameni de vânzări, pe care-i regăsim deseori printre absolvenții noștri. Fie că suntem deja profesioniști sau pur și simplu ne dorim să aflăm dacă interlocutorul nostru adoptă un comportament înșelător, căutăm să adăugăm oportunități de învățare noi „arsenalului“ nostru emoțional.

Prof. asociat dr. psiholog Ion Duvac,
CEO & Founder Psychological Profiler Academy

Mulțumiri

Această carte este în mare măsură rezultatul muncii a foarte multe persoane ale căror nume nu apar pe copertă, muncă ce a fost posibilă într-o și mai mare măsură datorită susținerii și afecțiunii familiilor noastre. Încurajarea și sfaturile persoanelor apropiate din viața noastră împreună cu disponibilitatea lor netăgăduită de a împărtăși greutățile care, în mod inevitabil, însoțesc orice încercare semnificativă au fost fundamentale pentru o muncă ce s-a întins pe mai mulți ani.

În cursul acestui proces am fost înconjurați de persoane care ne-au pus cu generozitate la dispoziție nu doar timpul și pregătirea proprie, dar care au manifestat și o dorință sinceră de a ne ajuta să facem din această carte un instrument valid în tratarea unui subiect care chiar poate să schimbe în bine viețile oamenilor. Mulțumim în mod special pentru îndrumarea sa calificată lui Peter Romary, expert juridic recunoscut la nivel internațional, prieten și coleg neprețuit și partener la QVerity, compania pe care am fondat-o pentru a promova și a împărtăși conceptele pe care le-am prezentat în această carte. Mulțumiri deosebite sunt adresate celorlalți prieteni și colegi ai noștri de la QVerity, inclusiv partenerului fondator Bill Stanton, specialistului în formare Jack Bowden și „gurului“ marketingului Bryan Stevenson.

Între alte persoane care au contribuit la această carte cu extraordinarele lor competențe sunt cei care au citit și recitat diferitele versiuni ale manuscrisului, inclusiv Debi Houston, Jim și Frances Winstead, Alex și Terri Reeves, Mike și Penny Houston, Philip și

Rebecca Houston, Chris Houston, Beth Houston, Nick Dawson, Ardith Tennant și Marcy Romary. Agentul nostru Paul Fedorko, de la N.S. Bienstock din New York, a avut revelația că toți ar trebui să aibă acces la ceea ce a experimentat el în timpul uneia dintre sesiunile de formare și instruire pe care le-am desfășurat; tot el a avut perspicacitatea de a ne ghida în transformarea acelei experiențe către structura acestei cărți. Personalul de la Editura St. Martin's Press a fost extrem de profesionist și cooperant și le suntem recunoscători și editorilor și graficienilor. Editorul nostru Marc Resnick este cel mai bun din câți sunt — flexibilitatea și caracterul său gentil sunt egale doar de măiestria sa editorială. Am apreciat profund încrederea pe care și-a pus-o imediat în noi.

MULȚUMIRILE PERSONALE ALE LUI PHIL HOUSTON

Dacă iluzia cea mai mare din viața unei persoane este aceea de a crede că orice acțiune semnificativă este fructul exclusiv al strădaniilor proprii, atunci poate cea mai mare comoară în viață sunt persoanele care ne înconjoară, fără de care orice țel ar fi doar un vis. Participarea mea la scrierea acestei cărți nu ar fi fost posibilă fără susținerea familiei mele minunate: soția mea Debi, fiii mei Phil Jr. și Chris și fiica mea Beth. Fără dragostea, susținerea și înțelegerea lor nu aș fi putut niciodată să urmez o carieră care mi-a permis să călătoresc prin lume și să pun la punct tehnicile pe care le-am expus în această carte. De asemenea, adresez mulțumiri speciale copiilor mei pentru că mi-au permis să folosesc episoade și scene din viața lor pentru a ilustra unele dintre tehnicile noastre din carte.

Există foarte multe persoane a căror prietenie și a căror susținere îmi vor fi neprețuite, dar patru foști colegi de la CIA

merită o mențiune specială. Eu și acești patru colegi am creat prima noastră companie comercială pentru a furniza instruirea necesară pentru detectarea înșelătoriei. Fără munca asiduă, spiritul întreprinzător și dăruirea lui Bill Fairweather, Jack Bowden, Gary Baron și un al patrulea coleg pe care, pentru moment, nu-l pot numi, poate că această carte nu ar fi fost scrisă niciodată. Le voi fi pe veci îndatorat. Carierele lor în slujba țării noastre ar merita ele însele o carte.

Firește, tot ceea ce am scris are ca fundal cariera mea la CIA și nu pot să nu spun câteva cuvinte despre această organizație extraordinară. Lucrând acolo pentru aproape douăzeci și cinci de ani, nu pot concepe ideea unei cariere în altă parte. Chiar dacă este esențial ca munca de la CIA să fie desfășurată în secret, este păcat că toți cetățenii acestei țări nu au oportunitatea să afle de la o sursă primară despre rezultatele extraordinare obținute în fiecare zi de angajații CIA în toată lumea. Nu există în nicio altă parte un grup de persoane mai bune și mai dedicate, care să lucreze nu pentru a obține recunoștința cuiva, ci pentru libertate.

MULȚUMIRILE PERSONALE ALE LUI MICHAEL FLOYD

Am norocul să fi crescut într-un sat. Acel sat este Columbus, Nebraska, o comunitate agricolă mică în inima țării noastre, plină de oameni cu inima neînfricată care trăiesc după exemple frumoase, nu după cuvinte. În viață, nimeni nu înfăptuiește nimic fără ajutorul celorlalți. Din păcate, nu am spațiu pentru a aduce omagiu nenumăratelor persoane care și-au lăsat o amprentă în viața mea.

Aș vrea să transmit mulțumirile mele speciale profesorilor, antrenorilor, prietenilor și vecinilor mei. Prietenului și partenerului

meu de-o viață în șotii, Steve Anderson — mulțumesc că mi-ai acoperit mereu spatele. Antrenorului meu de fotbal american și de atletism din liceu, Ron Callan — mulțumesc că m-ai inspirat și mi-ai fost un exemplu. Prietenului meu neînfricat și întreprinzător, din timpul serviciului militar, Frank Argenbright — mulțumesc că m-ai încurajat să fac această muncă de detectare a înșelătoriei, acum mulți ani. Mentorului meu, răposatul John E. Reid, care se referea la mine ca la „flăcăul îndrăzneț din Nebraska“ — sper să fii mândru de cartea noastră. Profesorilor mei de la Facultatea de drept, Paula Lustbader și David Boerner — mulțumesc că mi-ați făcut unul dintre cele mai importante cadouri pe care le-am primit în viața mea: încrederea în mine însumi. Frumoaselor mele surori, Julie și Stephanie — mulțumesc pentru sfaturile, generozitatea și umorul vostru. În memoria părinților mei, Bill și Wilma Floyd — vreau să-mi exprim mulțumirile cele mai profunde pentru influența și iubirea lor necondiționată. Dar mai ales, îi mulțumesc soției mele Estelita — psihiatru extraordinar — pentru încurajarea, susținerea, înțelepciunea, spiritualitatea și iubirea ei. Ești omul meu de bază!

MULȚUMIRILE PERSONALE ALE LUI SUSAN CARNICERO

Ca și ceilalți coautori ai acestei cărți, am norocul să-mi fi petrecut viața înconjurată de prieteni și membri de familie minunați care în decursul anilor m-au susținut și îndrumat. Mulțumesc din inimă părinților mei, Anna Marie și Jack Brenton, și lui Cliff Muncy, care adeseori s-a îndoit de înțelepciunea deciziilor mele, dar care m-a susținut mereu. Mulțumesc mult mentorilor și prietenilor mei minunați, Sheila Derryberry și Warren Hammer, care au așteptat mereu doar ceea ce este mai bun de la mine, personal

și profesional, și care așa m-au ajutat să cred în mine însămi. Fără ei nu aș fi putut să iau parte la proiectul acestei cărți. Chiar dacă nu este spațiu pentru a le mulțumi tuturor, există mulți alți prieteni care au făcut posibilă participarea mea la această carte, fie furnizându-mi materialul pentru vreo istorioară sau alta, fie doar susținând ideea și tuturor le mulțumesc. Mulțumiri speciale lui Cindy și Steve Gensurowsky, cu care am petrecut nenumărate ore pe verandă, povestind episoade similare celor care sunt în carte și disecând viața în general. Ați fost colacul meu de salvare mult timp, iar prietenia voastră este un dar.

În sfârșit, mulțumirile mele cele mai profunde sunt adresate copiilor mei, Lauren și Nick, pentru că mi-au permis să folosesc episoade din viața lor atât în programul nostru de formare, cât și în carte. Viața noastră frenetică nu este mereu ușoară, dar iubirea și susținerea voastră, împreună cu simțul umorului de care ați dat dovadă, dau sens fiecărei zile. Sunt foarte mândră de voi și abia aștept să continui să particip la călătoria voastră spre vârsta adultă. Și acum duceți-vă și faceți-vă temele! Vă iubesc.

MULȚUMIRILE PERSONALE ALE LUI DON TENNANT

Am norocul imens de a trăi în împrejurimile Școlii Green Acre Bahá'í din Eliot, Maine, unde valori precum sinceritatea constituie bazele existenței școlii. Soția mea, Ardith, face parte din personalul angajat aici, deci am posibilitatea de a trăi și de a lucra într-un mediu care încurajează prețuirea nobleței înnăscute a speciei umane. A fost un dar să pot ajuta la scrierea acestei cărți într-un decor în care defectele noastre de ființe umane sunt considerate obstacole pe care cu toții trebuie să le înfruntăm. Este, așadar, un loc ideal în care te poți găsi dacă trebuie

să scrii despre situații în care oamenilor li se testează modul în care aleg să fie sinceri sau nu. Aici nu există tentația de a judeca sau de a arunca primul piatra, deoarece există mereu ceva care ne amintește că suntem cu toții în aceeași barcă și că trebuie să muncim cu toții pentru a ajunge unde trebuie să fim. Vreau să adresez mulțumirile mele sincere tuturor prietenilor noștri, de aici din Green Acre și din comunitatea mai numeroasă din Eliot, pentru acel dar neprețuit și pentru încurajarea și susținerea lor.

Când mă gândesc la tot ceea ce s-a întâmplat în viața mea și la toți cei care au contribuit făcând posibilă participarea mea la această carte, gândurile mele se întorc mereu la familia mea. La copiii mei: Ardith (care a luat numele de la bunică, fiind a treia femeie la rând care se numește astfel în familia noastră), Don (da, primii doi copii ai noștri se numesc ca noi: să trecem peste asta), Dan și Shelly: mi-au dat mult mai mult decât aș putea să le dau eu lor încă în zece vieți în care le-aș fi tată. Fiecare dintre ei are calități pe care sper să le am când voi fi mare. Și în final mă gândesc la soția mea adorată care m-a învățat ce înseamnă să iubești cu adevărat pe cineva și să fii cu adevărat iubit. Ea este și va fi întotdeauna îngerul meu...